

Роман Л.А.

**Роль Біблії як важливого чинника консолідації та євроінтеграції українського народу
(на матеріалі творчості Івана Франка)**

*Роман Лілія Анатоліївна, викладач
кафедра суспільних наук та українознавства
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна*

Анотація: У статті аналізується роль та місце Біблії у творчості Івана Франка, як важливого чинника консолідації та одного зі шляхів інтеграції українського народу в європейський простір. У науковій розвідці виокремлено конструктивні методи в інтерпретації біблійних сюжетів, тем та символів у прозі І. Франка і використано принципи теологічної та філологічної герменевтики, що дозволило розкрити аксіологічний потенціал біблійного матеріалу в прозі І. Франка.

Ключові слова: Біблія, євроінтеграція, українська культура, народ.

Івана Франка завжди хвилювала доля свого народу, й щоденні спостереження над життям такого талановитого і такого стражденного, поневоленого в усі часи свого існування, народу спонукали його шукати шляхи виходу з глибокої духовної та політичної кризи, в якій перебувала на той час українська нація, і в багатьох своїх творах він намагається звернути увагу науковців на серйозність історичного і культурологічного впливу Біблії і релігії на характер соціальних процесів у Європі. "Я вважаю потрібним, – писав він, – ввести читачів у той наскрізь новочасний світ релігійних змагань, що потрясають на наших очах цілою Європою не лише в особах її чільних інтелігенцій, але також у широких народних масах. Та могутча течія до відродження релігійного чуття захопає вже і, певно, захопить незабаром ще дужче і маси нашого народу. Супроти відтінків містицизму та фанатизму, які має на собі той релігійний дух у деяких краях і які поважно грозять скривленню всього духовного життя різних націй, одиноким охоронним способом являється введення нашої громади, так сказати, в курс того руху не як пасивних та безучасних видців, а озброєних оружжям здорового критицизму, свідомих того, за що, власне, йде духовна і матеріальна боротьба в тій сфері і яке нам зайняти становище супроти неї в такім разі, коли вона перенесеться й на наше поле" [7, т. 38, с. 414-415].

Не бажаючи вступати в конфлікт зі стереотипами мислення та міфами, науковці в радянський період більшою чи меншою мірою порушували об'єктивність висвітлення відповідних граней творчості письменника. І, навіть у тих випадках, коли франкознавці бралися вивчати прозу видатного українського письменника, зреалізовані в Франковій прозі релігійні та соціальні архетипи української культури, незаслужено залишалися на маргінесі літературознавчих студій. І досі, незважаючи на значний культурний та ідеологічний потенціал прози І. Франка, ця сфера творчості видатного українського мислителя висвітлена недостатньо, що і зумовило звернення до цієї теми.

Чисельні дослідження Біблії, біблійних архетипів у творчості І. Франка (Л. Боднар, В. Сулима, А. Антофійчук, Б. Бунчук, Я. Мельник, З. Лановик, П. Іванишин, В. Дуркалевич та ін.) засвідчило відсутність єдиної точки зору щодо проблеми нашого дослідження, що було породжено не тільки суб'єктивним баченням дослідників, а й багатоплановістю використання та переосмислення Біблії І. Франком.

Саме тому метою нашої розвідки є дослідити роль та місце Біблії у творчості Івана Франка як одного з чинників консолідації та євроінтеграції українського народу.

Глибоке вивчення І. Франком здобутків духовної культури свого народу, розуміння того, що під народницькими й пролетарськими гаслами в Росії й соціалістичними в Галичині ховаються власні інтереси росіян і поляків, усвідомлення неможливості поєднання соціальних та національних понять у марксистів та їх послідовників, привело його до висновку, що лише українська інтелігенція, в якій "національний ідеал" повинен був не лише усвідомлюватися, а й "почуватися серцем", стати предметом і знання і віри [7, т. 49, с. 67], здатна, за словами І. Франка "витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відкидана вона йшла, та при тім придатний на присвоєння собі в якнайширшій мірі і в якнайшвидшій темпі загальнолюдських культурних набутоків, без яких сьогодні жодна нація і жодна, хоч і сильна, держава не може остаятися" [7, т. 45, с. 404]. І з-поміж наріжних каменів зазначеної провітницької діяльності інтелігенції основою І. Франко вважав Біблію та християнські настанови у світогляді українців.

Одним з основних критеріїв суспільного поступу для І. Франка було щастя кожної окремої людини. Щастя в його розумінні – це єдина мета, до якої людина прагне споконвіку, заради якої народжується на світ, навчається, трудиться, взагалі живе. І. Франко був глибоко переконаний, що: "само багатство, сама наука, сама штука не може дати чоловікові повного щастя. Настільки чоловік може бути щасливим у житті, він може се тільки в співжитті з іншими людьми, в родині, громаді, нації. Скріплення, утончення того почуття любові до інших людей, до родини, до свого народу – отсе основна підвалина всякого поступу: без неї все інше буде лише мертве тіло без живої душі ньюму" [7, т. 45, с. 345]. Філософський висновок І. Франка (скріплення, утончення почуття любові до ближнього) напрочуд близький до головних заповідей і підвалин християнської моралі. Адже від самого початку християнства лунає відповідь Ісуса Христа на питання апостолів: "Учителю, котра заповідь найбільша в Законі?"

"Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою.

Це найбільша й найперша заповідь.

А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе.

На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять" (Матв.22:37-40).

Уже той факт, що ключова настанова соціальної філософії І. Франка перегукується з ідеалами Святого Письма є достатньою підставою для порівняльного дослідження творчості письменника та відповідних місць у Біблії. Як зауважує М. Кашуба, "в розумінні ідеї суспільного прогресу І. Франко виділяє насамперед людину, рівень задоволення її матеріальних і духовних потреб. Це неможливо без миру й злагоди між людьми, як неможливий без цього стан щастя й окремої людини, і суспільства в цілому" [5, с. 230]. Основна підвалина суспільного поступу, за І. Франком, не боротьба класів, а милосердя і любов до інших людей. З процитованих вище висловлювань І. Франка випливає, що Біблія і релігійний світогляд українців могли б стати не лише основою згуртування українського народу, але й одним із шляхів інтеграції української культури в європейську спільноту.

Геній І. Франка полягає, найперше, в здатності оживити в серці потенційного читача певні смислові константи та стрижневі істини людського буття, які ведуть до усвідомлення величі людського духу та обмеженості раціональних схем і теоретичних узагальнень, адже висновки дослідників і критиків завжди обмежені історичними та соціокультурними обставинами, різними корпоративними інтересами, горизонтом мислення науковців, ідеологією правлячих кіл та стереотипами сучасників. На противагу природничо-науковим дослідженням, літературний твір проливає світло на ті сфери буття, які функціонують і розвиваються не лише під впливом зовнішніх чинників, а й внаслідок внутрішніх, таких як: свобода волі особистості, віра, надія, любов. При цьому "вічні образи", "вічні сюжети" вічна істина, запозичені з Біблії і задіяні в шедеврах різних культур, допомагають людям краще зрозуміти одне одного, звільнити думку від пут буденності, подолати мури фізичної і соціокультурної обмеженості на шляху до діалогу і співпраці. Саме тому в нашому дослідженні ми не обмежували аналіз прози І. Франка пошуком формальних відповідників до тексту Біблії, але розширили обрії нашого дослідження за допомогою врахування різних непрямих свідчень про старозавітні та новозавітні традиції в текстах прози І. Франка.

З-поміж індикаторів Старого та Нового Завітів ми брали до уваги не лише прямі вказівки (*імена пророків, апостолів, свідків історичних подій, посилання на книги Старого та Нового Завітів*), але й побічні, такі загальновідомі моральні цінності, як: традиції та обряди, норми етикету, форми оцінки реальності та ін. Щоб відобразити все це в нашому дослідженні повніше, ми вирішили скористатися ідеєю аналізу прозових творів І. Франка з точки зору інтертекстуальності, яку виразив М. Ткачук у своїй монографії "Жанрова структура прози Івана Франка". "Художній текст, – пише він, – розширює свій простір, заторкуючи контекст людської цивілізації, культури, підключаючись

до певної літературної чи фольклорної традиції. Інтертекстуальність – це код посилань. Це життя в міжтексті [...]. У тексті Франка звертають на себе увагу й інші літературні та фольклорні конотації, ремінісценції, алюзії, тотожність, відштовхування й полеміка" [6, с. 340-341].

Вихід за межі тексту конкретного твору, за М. Ткачуком, відбувається через діалог з модними філософськими концепціями, з актуальними поглядами і сентенціями, вираженими в інших літераторів, через індивідуальну інтерпретацію розповсюджених на той час сюжетів, соціальних міфологем, антропологічних та культурологічних ідей. Інтертекстуальність та інтросуб'єктивність художніх творів, висвітлена у згаданій праці М. Ткачука, показує глибоку проникливість та ерудованість І. Франка у питаннях філософії та психології. Видатний український мислитель на декілька десятиліть випередив М. Гайдеггера та Г. Гадамера в розумінні внутрішньої форми тексту та у висвітленні екзистенційних зв'язків між безперервністю історії та миттєвостями людського існування [6, с. 153-16].

Можливість пошуку й витлумачення непрямих впливів Біблії на творчість письменника є важливим джерелом герменевтики культурних архетипів. На нашу думку, з точки зору техніки літературного й текстурального аналізу, найбільш адекватним підходом до обраного нами предмету дослідження є різносторонній герменевтичний аналіз творчості письменника в поєднанні з настановами рецептивної поетики. Можливість такого поєднання побічно підтверджується і в одній з публікацій Р. Гром'яка, який, застосовуючи принципи феноменології та рецептивної поетики до творчості І. Франка, приходить до такого висновку: "Утримуючись від уже банальної фрази про "методологічну застарілість" гуманітарних студій попередніх років, нагадаємо іншу банальну тезу: кожне нове покоління дослідників має право на власне прочитання класиків. Однак, крім формального права, сучасні літературознавці, до якого б покоління вони не належали, мають поважний обов'язок: знову перечитати всі твори І. Франка, витлумачити їх сенс для сучасних читачів, зважаючи при тім на волю автора, на історико-культурний контекст і на рівень і можливості новітньої науки про літературу. Йдеться про те, що йменується тепер реінтерпретацією давніх текстів. Реінтерпретація – переосмислення й переоцінка – не може здійснюватися ні за законами знижки цін на залежалі товари, ні за традиціями бібліофілів і торговців рідкісними книгами. Тим більше не придатний у цій справі так званий "принцип навпаки", до якого, на жаль, дехто з новотлумачів все-таки вдається" [4, с. 377].

Тлумачення, переклад, інтерпретація та реінтерпретація традиційно вважаються цариною герменевтики. І звернення до цієї методики необхідне нам для вироблення єдиної системи координат у аналізі багатьох історичних контекстів й аксіологічних просторів, що перетинаються та обертаються навколо біблійних образів, символів та мотивів у прозі І. Франка. У пошуках цілісної системи принципів відбору та інтерпретації матеріалів текстологічного аналізу, ми змушені одночасно враховувати глибинне філософське підґрунтя образів і символів прози І. Франка, релігійні

традиції української культури та специфіку сучасних літературознавчих дискусій стосовно тлумачення літературної спадщини митця. Коли письменник використовує біблійний матеріал для побудови власного твору, він неминує вибудовує власну герменевтику біблійних притч та образів. Щоб визначити специфіку авторської герменевтики, слід з'ясувати, які моральні цілі, які цінності стверджує, а які заперечує той чи інший образ у автора. Можливість такого висвітлення забезпечує *контекстуальний підхід*. Тут до уваги береться контекст, в якому вжито образ або аллегорію, або ж робляться спроби порівняльного аналізу текстів вживання типових місць Св. Письма. Шукаючи конструктивні підходи в інтерпретації біблійних сюжетів, тем та символів у прозі І. Франка, ми беремо до уваги як класичні поняття і принципи теологічної та філологічної герменевтики, так і методологічний доробок сучасного літературознавства.

Образно кажучи, *функція герменевтики* полягає в побудові ретроспективного погляду на творчість І. Франка, виявлення втрачених для сучасності історичних смислів і, можливо, особистісних інтенцій автора. Ідеї ж та *настанови рецептивної поетики* потрібні для того, щоб не забувати про свободу читача, відкритість літературного твору до нових прочитань, фактично, для побудови інтроспективного погляду на сьогодення, на феноменологію сучасного прочитання біблійних образів у прозі І. Франка.

Колізія між класичними та "посткласичними" підходами полягає в оцінці сформованих церковних та культурологічних канонів інтерпретації біблійних притч, образів, символів. Одні науковці вважають дотримання таких канонів застарілим і навіть шкідливим для науки, інші вважають, що канони прочитання Св. Письма допоможуть зберегти єдність традицій і згуртованість цивілізованого суспільства. Наша позиція в цьому питанні визначається перш за все завданнями нашого дослідження: проаналізувати роль Біблії в прозі І. Франка. Окрім того, вибір герменевтики як основного методу аналізу текстів прози І. Франка, спонукає до врахування історичного та сучасного соціокультурного контекстів функціонування образів і символів його творів. Враховувати різні культурно-історичні та світоглядні контексти означає порівнювати різні прояви культурної традиції, а відтак неможливо обійтися без звернення до найбільш універсальних цінностей, іманентних українській культурі й світосприйняттю. Іншими словами, найбільш корисним, на нашу думку, є не безвідносне, інтуїтивне постмодерне витлумачення релігійних архетипів, а раціоналістичне прочитання прози І. Франка крізь призму цінностей Біблії.

Можна полемізувати щодо особистої релігійності І. Франка, але високу оцінку християнської Біблії засвідчує сам письменник: "Ті книги, які ми привикли називати Біблією [...] здобули собі від мало не двох тисяч літ величезне значення, особливо відтоді, відколи покладені основою християнства і разом з його запануванням у Римській імперії зробилися миродайними не лише для пануючої церкви, але також для загалу народів і суспільностей у трьох частях світу, вникнули своїм духом і світоглядом глибоко в серця

незліченних мільйонів людей і творять ще й досі одну з основ людської цивілізації" [7, т. 38, с. 403].

Читаючи слова І. Франка про Біблію та її роль у відродженні європейського суспільства, потрібно брати до уваги часову та історичну дистанцію, яка відділяє теперішнього читача від сучасника І. Франка, а також імовірні відмінності соціокультурного та інтелектуального контексту, адже все це впливає на розуміння контексту твору. Як і кожен діяч культури, І. Франко змушений був брати до уваги ідеологію, сувору цензуру, впадання та стереотипи свого суспільства. Інтелігенція часів І. Франка вірила в прагнення політичних партій і лідерів покращити суспільство, в науково-технічний прогрес та в можливість досягнення "благоденствія" за допомогою однієї лише інженерії. Інтелектуальна еліта скептично ставилася до Біблії і церковного передання, розглядаючи побожність як "привілей" простолюдинів. За таких умов, публічне відстоювання Святого Письма і християнства як найбільш перспективного рушія соціокультурного відродження Європи свідчило про наукову принциповість і мужність І. Франка.

Слід зауважити, що, віддаючи пошану високим надбанням християнства та його ролі в духовному відродженні Європи, І. Франко не виступає поборником тієї чи іншої християнської конфесії і дотримується принципів науковості та історичної об'єктивності. Посилений інтерес І. Франка до історичного та соціокультурного буття біблійних ідеалів та образів, його прагнення висвітлити становище старозавітних та новозавітних апокрифів у старій християнській церкві та в усних переказах слов'ян свідчить про прагнення автора звільнити істину від ідеологічних та політичних нашарувань офіційної церкви. І це приводить нас до думки, що основним мотивом звернення І. Франка до Біблії була не стільки особиста побожність чи пропаганда християнства, скільки прагнення дослідити глибинні образно-символічні та аксіологічні засади української культури: "Розвій освіти і національного почуття в останньому віці зродив і у нас між іншим також пошану до тих пам'яток давнього духовного життя нашої нації" [7, т. 38, с. 8-9].

Літературно-критичні статті та наукові дослідження І. Франка також свідчать про схильність автора читати Біблію з позитивістських позицій і, попри глибоку пошану до Біблії, основна увага письменника зосереджується не на сакральних, а на філософських та на культурологічних аспектах Святого Письма. Святе Письмо І. Франко розглядав не як закам'яну збірку афоризмів і не як зведений кодекс догматичних та моральних приписів, а як невід'ємну частку історії людства. "Біблію, – стверджував І. Франко, – можна теж вважати збіркою міфів, легенд і психологічних мотивів, які в самій Біблії опрацьовані в такий чи інший спосіб, зате сьогодні можуть бути опрацьовані зовсім інакше, відповідно до наших поглядів на світ і людську природу" [7, т. 27, с. 263].

Водночас, незважаючи на ліберальне прочитання Біблії, І. Франко визнає вирішальне значення церкви для формування відповідних образів та ідей у світовій літературі та мистецтві. "Під імпульсом апостольської проповіді постає вже в перших віках церкви оживлена літературна діяльність, яка майже відразу появляється

у всіх головних центрах тодішнього цивілізованого світу" [7, т. 38, с. 404]. Така висока оцінка впливу традиційної церкви на життя українського суспільства спонукає письменника приділяти багато уваги церковним традиціям і обрядам українців при розробці художніх образів. Той факт, що І. Франко розглядає Біблію як відображення духовних і філософських настанов християнської церкви IV – V ст. [7, т. 38, с. 404], важливо взяти до уваги, тому що він проливає світло на один із секретів поезитики художніх творів письменника.

Цілісність і системність інтерпретації євангельських образів у творчості І. Франка досягається завдяки тому, що він опрацює всі біблійні матеріали в гуманістичному ключі. Таке ставлення автора до своєї творчості відкриває можливість говорити про внутрішню логіку застосування біблійних образів і символів у прозі письменника. Ця логіка породжена глибинним розумінням дії ідеалів і цінностей християнської релігії в душі українця. Аналіз семантики біблійних сюжетів та образів у прозі І. Франка показує, що видатний український мислитель добре знав як світську, так і церковну традицію тлумачення Св. Письма. Але, як зауважує Генрі А. Верклер, "тільки після вивчення канону, критики тексту та історичної критики, дослідник може перейти до екзегетики. Екзегетика – це застосування принципів герменевтики з метою правильного розуміння тексту. Префікс -екз(ех) – "назовні", "із" виражає ту думку, що тлумач намагається отримати розуміння із тексту, але не привносить своє власне значення в текст (ейзегетика)" [2, 18, с. 7]. Беручи до уваги принципи теологічної герменевтики, бачимо, що звернення до біблійних істин рано чи пізно зачіпає певну традицію (систему принципів, норм і правил) прочитання Св. Письма. Екзегетика не погоджується з тим, щоб використовувати Св. Письмо, як скульптор використовує мармур для втілення свого задуму. Екзегетика передбачає, що читач добровільно накладає на себе ярмо біблійних настанов і заповідей, і дозволяє Біблії витворити з матеріалу, яким є читач, те, що закладено в канонах традиції. В цьому сенсі важко говорити про екзегетичну спрямованість літературної спадщини І. Франка. Водночас характерною його рисою є послідовність, несуперечливість, ідеологічна цілісність творчості, хоча сам І. Франко ніколи не долучав себе до богословів і не був їхнім проповідником. Але він не міг не усвідомлювати того, що, закликаючи українську інтелігенцію до осмислення релігійних процесів, які охопили тодішню Європу, він ратує за самовизначення кожної конкретної людини щодо цінностей і традицій, пов'язаних із релігією загалом і з Біблією зокрема. Питання канонів і традицій неминує виникати у кожного, хто надумає втілювати

ідеали Св. Письма на практиці. З іншого боку, герменевтика М. Гайдеггера та Г. Гадамера давно довела, що науковий ідеал, незалежного від соціокультурних і особистісних настанов "об'єктивного" пізнання – це фікція. Оцінка Біблії і пов'язаних з нею релігійних процесів у творчості І. Франка неминує мала б відштовхуватися від певних симпатій та антипатій, сформованих під впливом середовища, в якому ріс і виховувався письменник. Якщо І. Франко був людиною віруючою, то ідейну насагу для релігійно орієнтованих творів він черпав у колі конкретних осіб. З іншого боку, навіть якщо І. Франко не був людиною набожною, він змушений був рахуватися з представниками тих конфесій та ідеологій, чия думка мала для нього найбільше значення. Такі настанови не завжди можливо "вирахувати" безпосередньо з тексту твору. Але, залишаючись "за кадром", вони не перестають суттєво впливати на форму та зміст створених письменником художніх образів.

Однак існує ще одна форма прочитання Св. Письма – згідно з канонами екзегетики, коли *Біблія* використовується як *дзеркало душі* читача або як *мірило історії* певного народу. Логіка такого застосування Біблії відслідковується у творчості І. Франка. При цьому витлумачення символів і сюжетів Св. Письма в його прозі цілком співвимірне з віковичними традиціями екзегетики та патристики.

Вже в III – IV ст. найбільш авторитетні тлумачі Нового та Старого Завітів вказують на буквальный та алегоричний зміст Біблії. Будь-яке місце Св. Письма може бути витлумачене в історичному, морально-практичному та профетичному (містичному) руслі. Тобто, церковна традиція при всій суворості вимог щодо тлумачення змісту біблійних притч та алегорій, залишає досить багато свободи для творчого проектування біблійних істин на історію конкретної особи та цілих поколінь. І письменник має змогу вивчати містичні та моральні значення Св. Письма в різних культурно-історичних та психологічних контекстах, не порушуючи при цьому ustalених церковних канонів і принципів.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що роль Біблії в творчості І. Франка загалом і в прозі зокрема, зумовлена світоглядними настановами І. Франка й органічно пов'язана з просвітницькою та політичною діяльністю письменника. І хоча результати аналізу таких складних галузей як Біблія і українська культура в прозі І. Франка великою мірою залежать від методів, які використовує науковець, але семантика біблійних образів і сюжетів у прозі І. Франка досі містить в собі значний аксіологічний потенціал і є перспективним напрямом дослідження у франкознавстві.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Біблія, або Книга Святого Письма Старого і Нового Заповіту. Із мови давньогрецької й грецької на українську дослівно наново перекладена. – М.: Видання Московського патріархату, 1986. – 1523 с.
Bible or book of Scripture of the Old and New Testament. From the ancient Greek language and Greek to Ukrainian literally translated anew. - Moscow: Moscow Patriarchate Publishing, 1986. - 1523 p.
2. Верклер Г.А. Герменевтика. Принципы и процесс толкования Библии. – Gospel Literature Services Schaumburg, Illinois, USA. – 1995. – 133 с.
Verkler GA Hermeneutics. Principles and process tolkovannya Bible. - Gospel Literature Services Schaumburg, Illinois, USA. - 1995. - 133 p.
3. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.

H. G. Gadamer *Truth and Method: Fundamentals of hermeneutics*. - Moscow: Progress, 1988. - 704 p.

4. Гром'як Р. Повертаючись до прози Івана Франка ... // Ткачук М.П. Жанрова структура прози І.Франка (бориславський цикл та романи з життя інтелігенції). Монографічне дослідження. – Наук. ред. і післямова док. філ. наук, проф. Р.Т.Гром'яка. – Тернопіль, 2003. – С. 377-381.

Hrom'yak R. *Turning to Ivan Franko's poetry ...* // Tkachuk M.P. *Franko's prose genre structure (Borislav cycle and stories from the life of the intelligentsia)*. Monographs. - Science. eds. and afterword dock. phil. Science professor. R.T.Hrom'yak. - Ternopil, 2003. - P. 377-381.

5. Кашуба М. Ідея суспільного прогресу в працях Івана Франка / М.Кашуба // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Львів: Світ, 1998. – С. 226-230.

M. Kashuba *idea of social progress in the works of Ivan Franko* / M.Kashuba // *Ivan Franco - writer, thinker, citizen: Proceedings of the International Conference*. - Lviv: Mir, 1998. - P. 226-230.

6. Ткачук М. Жанрова структура прози І.Франка (бориславський цикл та романи з життя інтелігенції). Монографічне дослідження. Наук. ред. і післямова док. філ. наук, проф. Р.Т.Гром'яка. – Тернопіль, 2003. – 348 с.

Tkachuk M. *The prose genre structure Franko (Borislav cycle of life and novels intellectuals)*. Monographs. Sciences. eds. and afterword dock. phil. Science professor. R.T.Hrom'yak. - Ternopil, 2003. - 348 p.

7. Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1976-1986.–Т.1-50.

Franko I. *Collected Works: 50* - K.: Science. thought, 1976 - 1986.- Vol.1 -50.

Roman L.A. The role of the Bible as an important factor of European integration and consolidation of the Ukrainian people (based on the works of Ivan Franko)

Abstract. This paper examines the role and place of Bible in the works of Ivan Franko as an important factor of national consolidation and one of the ways to integrate the Ukrainian people into the European space. The scientific exploration explicated the constructive methods of interpretation of biblical stories, themes and characters in Franko's prose and applied principles of theological and philological hermeneutics, which has revealed the axiological potential of biblical materials in Franko's prose.

Keywords: Bible, European integration, Ukrainian culture, people.

Роман Л.А. Роль Библии как важного фактора консолидации и евроинтеграции украинского народа (на материале сочинений Ивана Франка)

Аннотация: В статье анализируется роль и место Библии в творчестве Ивана Франка, как важного фактора консолидации и одного из путей интеграции украинского народа в европейское пространство. В статье выделены конструктивные методы интерпретации библейских сюжетов, тем и символов в прозе И. Франка и использованы принципы теологической и филологической герменевтики, что позволило раскрыть аксиологический потенциал библейского материала в прозе И. Франка.

Ключевые слова: Библия, евроинтеграция, украинская культура, народ.